

Χρυσόστομος Σταμούλης

Κάλλος το Αγιον

εκδ. Ακρίτας, σελ. 360

Η λέξη «φιλοκαλία», στην καθημερινή της πρακτική, σημαίνει την αγάπη προς το ωραίο και είναι αποτέλεσμα καλαισθησίας και γούστου. Η ίδια λέξη στην πατερική φιλοκαλία εκφράζει τη θεολογική διάσταση του ωραίου (την αναμόρφωση του αρχαίου κάλλους). Η φιλοκαλία των πατέρων μετατρέπει την αγάπη σε δοκίμιον θείου έρωτος, την οδηγεί εκεί όπου η έννοια του ωραίου λαμβάνει αφενός πνευματική και αφετέρου εμπράγματη χροιά. Κοντολογίς ασκείται στην κεκαθαυμένη «υλοποίηση» του κάλλους, μέσω του οποίου τα πράγματα του κόσμου στερεώνονται στην ουσιαστική τους διάρκεια και «φιλαλήθεια».

Ρηξικέλευθο

Το βιβλίο του Χρυσόστομου Σταμούλη σημαδεύει μεθοδικά και ενωτίζεται αυτήν ακριβώς τη μυστηριακή αίσθηση του κόσμου. Η προσεχτική ανάγνωση του τίτλου, «Κάλλος το Αγιον», μας οδηγεί εξάπαντος προς τα εκεί, αφού ταυτοποιεί αδιαρέτως το Κάλλος με την Αγιότητα. Το βιβλίο διαρθρώνεται πάνω στη σχέση θεολογίας και πολιτισμού, ή της φιλοκαλίας και της αισθητικής, και σε φιλόκαλες αναγνώσεις του «συναμφοτέρου». Αλλωστε, ο συγγραφέας διδάσκει Δογματική και Συμβολική Θεολογία καθώς και Φιλόκαλη Αισθητική της Ορθοδοξίας στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Το εγχείρημά του πάντως είναι ρηξικέλευθο, εφόσον εγείρει σκάνδαλον αναμέσον της τυπολατρικής θεολογικής σκέψης και του συνοφρυωμένου αισθητικού δογματισμού. Ο ίδιος έχει επίγνωση των δυσκολιών και το επισημαίνει, καθώς αναρωτιέται: «Πώς θα μπορούσε κανείς να δεχθεί μια θεολογία των αισθήσεων ή μια θεολογία της αφής, ως κομμάτι, σπάραγμα της μιας και μόνης αλήθειας, που συνιστά την περί ανθρώπου φιλόκαλη διδασκαλία της Εκκλησίας;»

Αυτό που τον ρυθμίζει ως συγγραφέα είναι ότι, πέρα από το στέρεο θεολογικό του υπόβαθρο, διαθέτει το ποιητικό πτέρωμα και τη χάρη να διαλέγεται με τον εαυτό του και με τους άλλους. Η παράθεση ονομάτων (ασκητών, φιλοσόφων, συγγραφέων και παντοειδών καλλιτεχνών) θα καθιστούσε φανερό το ευρύ γνωσιολογικό του πεδίο, που ξεκινά από τον Πλάτωνα και φτάνει ως τον Αντόρνο ή τον Μάνο Χατζιδάκι. Όλες αυτές οι μορφές παρέχουν το στίγμα τους στο βιβλίο με ενοποιό στοιχείο την αγιότητα του κάλλους «ιδωμένου σωματικά». Τούτο δικαιώνει και τον Πεντζίκη, που κάνει αισθητή στο βιβλίο την παρουσία του: «Μόνο διά του σώματος μπορώ να δοξάζω πλήρως τον Κύριο».

Το όλο έργο αποτελεί ουσιαστικά ένα διάλογο εξισώσεων, ο δε συνθέτης του γίνεται δέκτης ευαισθησιών και θησαυρίζει ενεργά θέσεις, αντιθέσεις, προβληματισμούς. Κοντά σ' αυτά προστίθενται ποικιλώνυμοι χρωματικοί τόνοι, αντλημένοι από τον κόσμο της φύσης, του σώματος, της ψυχής και του πνεύματος. Υψηλές θεολογικές – ορθότερα φιλόκαλες – ουσίες γλυκαίνουν και γίνονται προσβάσιμες στο τρυφερό και γλαφυρό βιβλίο. Ο συγγραφέας χειροτεχνουργεί τα επί μέρους και νεουργεί τα παλαιά, προσφέροντας μια «ανθρωπιστική» θεολογία με τη θερμουργό ακτίνα της οικειότητας. Μέσω δηλαδή μιας ομορφιάς που ακυρώνει τις «κακοτεχνίες»

(ασκήσιμες) του διαβόλου, οι οποίες διαταράσσουν την ενότητα της εικόνας του ανθρώπου με την πηγή του υπερούσιου Κάλλους. Το συγκεκριμένο βιβλίο μας πείθει ότι η θεολογία είναι πρώτα απ' όλα ζήτημα αισθητικής, «τέχνη δημιουργική (τέχνη της πράξης, εμπειρική, ασκητική), τέχνη ανάδειξης του κάλλους που προέρχεται εξ ουρανών».

Με το «Κάλλος το Αγιον» ο Χρυσόστομος Σταμούλης προσφέρει στον αναγνώστη μια ισχυρότατη αίσθηση ότι η θεολογία δεν περιορίζεται στη μονοδιάστατη αντίληψη του κάλλους, γιατί από τη φύση της υπερβαίνει τα μορφικά στοιχεία της τυπολατρίας και του ηθικισμού. Η φιλόκαλη αισθητική της Ορθοδοξίας επιτρέπει στην πίστη να γίνεται «απτή», χαρίζει ευωδία στα πράγματα, χρώμα, σχήμα κι ερωτική πνοή.

* Ο κ. Κυριάκος Χαραλαμπίδης είναι ποιητής.